

## OLIKO OULUN

## "VANHIN KIVITALO"?



Lokakuussa näytettiin tällä palstalla kuva Steniuksen talosta Koulukatu 43 ja kerrottiin tämän Kakaravaaran vanhan kivitalon kuuluisimmasta asukkaasta, ylioppilaskokelas Ilmari Kiannosta, nyt 95. Koulukatu 43 oli tuolloin vaihtanut omistajaa, Tönningin rakennusliike oli ostanut koko pihapiirin. Kävin jo silloin yhden asian-tuntijan kanssa katselemassa rakennuksista merkittävintä, kivitaloa, jonka samalla kolusimme holvatuista alustoista avovinnille asti.

Pihapiirissä, josta siis nyt puhun, sijaitsi monta rakennusta. Kuvassa ovat vielä seinät pystyssä. Tönning osti talon Katri Steniukselta, joka ehti emännöidä sitä monet vuodet miehensä Yrjö Steniuksen jälkeen. Mutta nyt hyppäys sata vuotta taaksepäin!

Steniuksia edelsivät Mustoset. Mustoset olivat tulleet tälle paikalle viimeistään 1850-luvulla. Samuli Paulaharju kertoo, terinoidessaan Vaaran vanhoista (1921), Mustosesta, joka niin vaurastui, että koko Vaaran kummaksi muurasi itselleen kivisen talon. Muurari Mustonen oli syntynyt n. 1835 ja kuoli 1882. Mustosen pojantytär, rouva Arla Nikula Seinäjoelta, tiesi minulle kirjoittaa, että kun hänen isänsä Kalle Mustonen, sittemmin pappi, syntyi 25. 12. 1858, oli Mustosen talo vielä niin puoli-valmis, että ikkuna-aukot oli peitetty täkillä. Rouva Nikulalle, niin kuin monelle muullekin on jäänyt mielikuva, että muurari Mustonen rakensi talon kerralla valmiiksi ja että siis talo kaikkinsa, portinpuolikin, olisi tehty 1850-luvulla. Jo 90-luvun kakaravaaralaiset muistavat talon sellaisenaan kuin se oli purkamiseensa saakka.

Mustosen leski Kristiina (kirkonkirjoissa Anna Stiina) Mustonen emännöi sitten kuolemaansa 1912 saakka tätä Vaaran komiaa taloa. Jonkin aikaa siinä asui myös hänen poikansa pastori Kalle Mustonen. Kristiinan kuoltua möi pastori osuutensa sisarelleen Katri Ohukaiselle. Noin 1919 osti monipuuhainen Abraham (Aapo) Stenius talon Ohukaisen rouvalta. Steniuksen Aapon jälkeen emännöi

hänen toinen vaimonsa Anna Stenius (k. 1964), jolta talo siirtyi ensin perikunnalle, jolta sen lunasti em. Yrjö Stenius.

Olen kauan halunnut väittää Mustosen-Steniuksen kivitaloa vanhemmaksi kuin 110 vuotta. Syksyllä jo me ulkopuolisetkin huomasimme, että rakennus oli prykätty kahdessa osassa, ja kun viimeksi pysähdyin paikalle, oli asia aivan selvä, kun vanha päätyseinä koko komeudessaan oli näkyvissä. Oulussa tietää melko varmasti tapaavansa Väinö Ukuran, kun lähete katsomaan purettavana olevaa taloa. Niin nytkin. Siinä me sitten ihmettelimme, että portinpuoleisen talon vanhan osan muurit oli rakennettu luonnonkivistä, osa väli-seinäkin. Mielikuvituksemme sai siivet, olimme valmiit sijoittamaan rakennuksen 1700-luvulle, niin omittuiselta kuin toisaalta tuntuukin ajatus, että Vaaralla, jota sittemmin Kakaravaaraksi puhuteltiin, olisi ollut kivitalo jo niin varhain. Mutta-mutta – ne holvatut kellarit (kuin pankkiholvit, niin kuin Martti Stenius sanoo) ja katupinnan alapuolelle jääneet hellahuoneet ja vähän muutakin, mitä maallikko vain haisteli osaamatta aina selittääkään. Seuraavana päivänä oli jo mukana rakennusalan opinut asiantuntija, ja – annahan olla! – hän sanoi tämän talovanhuksen tuovan mieleen Santaholman ison kivitalon Kauppurienkadun ja Aleksanterinkadun kulmassa, ja sehän nyt ainakin on vanha.

Niin että muurari Mustonen muurasi itselleen komean tiilitalon niin kuin muurasi, uusi alakerta mahtavine 40–50 leivän uuneineen, muurasi jatkoksi vanhalle kivitalolle, jonka ikä nyt ilmeisesti jää todistamatta.

Yhdessä vaiheessa yritettiin vaaran vanha kivitalo saada Oulun säilytettäväksi määrättävien rakennusten aina vain vahvistamatta olevaan luetteloon, mutta monista syistä, mm. asemakaavallisista, yrityksestä oli luovuttava. Oulun rakennus- ja muutenkin kulttuurihistoriallisen rakennusten luetteloon tämä kivitalo kuitenkin oli merkitty, joten olisi toki ollut kaupungin

Valokuva Atte Kalajoki



Tästä kuvasta näkee ainakin sen, että Mustosen-Steniuksen talo oli rakennettu kahdessa vaiheessa...

asia mittauttaa, piirittää ja kuvauttaa se. Mikä ei tapahtunut. Arkkitehtiylioppilaat kuitenkin suorittivat nämä työt. Kiitos tästä operaatiosta kuuluu Rakennusliike Tönningin suurpiirteiselle johtajalle, talon uutta suunnitelevalle viimeiselle isännälle.

Steniuksen suvussa on sellainenkin perimätieto, että Mustosen talo oli Oulun "vanhin kivitalo". Asiaan pitäneet vielä post mortem-

kin palata. Lisäksi olisi muistelemista niin perämies-hevosmies Aapo Steniuksen kuin Kristiina Mustosenkin monissa puuhissa, Mustosen saunassa muunmuassa, joka sijaitsi silloisen Köyhäinhuoneenkadun, nykyisen Koulukadun eteläpäässä, Plaanaajan-Juurosojan etelärannalla ja oli kaikelta kansalta tunnettu. Iki-Kiantokin sielläkännistään kertoli vuosi, pari taaksepäin.